

ВЛАДИМИР ПЕНЕВ: СТАНАХ АРТИСТ НАПУК НА СЕБЕ СИ ИНТЕРВЮ НА АНА ТОПАЛДЖИКОВА

Владимир Пенев

Ана Топалджикова: Какъв е смисълът да се занимаваш с театър, да бъдеш актьор в конкретната ситуация в България днес?

Владимир Пенев: Все повече се убеждавам, че в моето тържане към актьорската професия отсъства традиционното условие, което повечето актьори имат като мотив – известна доза суета, вроген ексхибиционизъм и пр. При мен не е така, аз станах артист напук на себе си. Прекалено съм комплексиран, задръстен, самокритичен, не се харесвам особено. В актьорската професия видях шанс

да бъда за малко друг, някой, който повече да ми харесва. Станах артист, за да се преборя с комплексите си, нещо като терапия. Но понеже това е невъзможно, постепенно се примирявам с това, което не харесваме у себе си.

Не знам защо продължавам, мисля, че вече не мога да правя друго. Не съм убеден, че ако сега бях млад, щях да продължавам да искам да съм артист. Повече ме интересува какво кара хората, които имат в дома си телевизори, удобни кресла, микровълнови печки и пуканки, да зарежат всичките тези удобства, да се качат на превозни средства, да дадат 5–10 лева и да гойдат в театъра. А също и това – защо с времето това желание за театър у някои от тях постепенно намалява. Знам, че това, което мен ме интересува в един спектакъл, не интересува средностатистическия българин. Но за какво идват те при нас?

Ана Топалджикова: Тогава какво е за теб публиката?

Владимир Пенев: Мисля, че е вродено артистът да се стреми да бъде известен, да събужда любов у тези, които го гледат, а при мен има нещо нередно. Аз не искам да имам фенклубове, салоните да се пълнят заради мен. Предпочитам да имам малко публика, но тя да е дошла, защото иска да гледа точно това представление.

Ана Топалджикова: Разбрах, че напоследък имаш уникална система да възпитаваш нашата публика.

Владимир Пенеv: На няколко пъти се случва да спирам представлението и да гоня хора, които имат усещането, че са пред телевизора. Явно не са наясно, че тук е мястото, където те също участват и по някакъв начин са страна – с мълчанието си, със смеха, с аплодисментите и както се случва – с телефоните, които звънят. Последния път на „Арт“ – там от самото начало става дума за една картина, но тя е с гръб към публиката – една женица ми вика на висок глас: „Обърни картината да я видя!“ . Аз ѝ казах, че не мога, а тя продължава диалога: „Знаеш ли от колко далече съм дошла?“ До нея нейната сьратничка (и връстничка) ѝ шътка да не се обажда. Стърнях се до края, не я изгоних и съм доволен, защото все пак накрая чух: „Не е лоша тая картина!“ Всъщност най-хубавото на това представление е, че в разстояние на час и половина зрителят извървява заедно с героя на Наско (Атанас Атанасов) пътя от представата за една картина като пусто бяло поле до това да види там един мъж, който пресича бялото пространство и изчезва.

Ана Топалджикова: Ти си вече актьор със своя физиономия, един от най-добрите в съвременния ни театър. Кое е особено важно за теб в тази професия?

Владимир Пенеv: Преди всичко се стремя да не трупам рутинна, познание за работата, което да ме гипсува, да ме вкарва в рамките на нещо, което съм си измислил. За щастие голямата част от режисьорите, с които работя, имат точно такива изисквания към

мен – да не влача раница на гърба си, – нещо, което от други е разбирано като професионализъм. Не търся да разсмея или да разплача зрителя с очакваните от него средства, а да извървя моя път. И по възможност той всеки път да е различен. Мисля, че едно от най-важните неща за мен в тази посока е да не довършвам нещата, да не изчерпвам всичко, което може да се направи в една роля, а да оставя въздух за този, който гледа. Скучно е да се гледа актьор, който подробно и обстоятелствено съдвква всичко, така че зрителят се оказва в положение на тъпак. Отнет му е шансът да си измисля, а в тази среща това е най-чаровното и за двете страни – възможността да пофантазираш.

Ана Топалджикова: В последната ти роля в „Любовникът“ на Пинтър работиш в посока, която ми се струва нова за теб.

Владимир Пенеv: Трудно ми е да се анализирам, мога да кажа какво сме търсили. Наистина опитахме се да сведем нещата до едно-единствено най-просто нещо, което е възможно. Натрупвах мимики, жестове, за да се получи сложната рисунка на този живот, като я постигна не със задълбочаване в една ситуация и проследяването ѝ в по-голяма продължителност, не чрез психологията, а чрез натрупването на прости състояния в отделни кратки моменти.

Ана Топалджикова: Като се връщам назад към различни роли, в които съм те гледала, спомням си „Вуйчо Ваньо“, постановката на Иван Добчев в „Сфумато“, ти играеше г-р Астров – беше много интересен, силен спектакъл, с неочаквани гледни точки.

Владимир Пенев: Бях номиниран за „Аскеер“ за Астров и бях абсолютно сигурен, че всичко, което правя в тази роля, е толкова велико, че няма начин да не го спечеля. По време на церемонията бяхме в Полша и аз чакам ли чакам някой да се обади да ме поздравя, обаче никои не ми казва нищо. Оказа се, че спектакълът „Вуйчо Ваньо“ не е получил нито един „Аскеер“. Пошурях. Ако бях по това време в залата, щях да изпадна в истерия. Как го правят това американците на Оскарите – седят си в салона и се хият?! Много ме е яд и досега за „Вуйчо Ваньо“, мисля, че това беше важна работа не само за Иван, или за мен, или за „Сфумато“, беше важен спектакъл за българския театър тогава – как да се играе Чехов. Беше етапна работа. Наивно си мислех, че и колегите от Военния театър са го забелязали.

Ана Топалджикова: Ти си от актьорите, които усещат спецификата на текста, неговата мелодика, ритъм...

Владимир Пенев: Аз самият например не съм почитател на поезията. Не сега вкъщи да чета поезия за удоволствие, а няма режисьор, който да не ми е казал, че чета великолепно стихове. Не разбирам защо. Не, наистина.

Ана Топалджикова: Може би не ги четеш, както се очаква да бъде четена поезия?

Владимир Пенев: Има проза, която звучи ритмично като поетичен текст. От прозата знам, че мога да постигна поетично звучене. Вероятно нещо подобно се извършва и с поезията – превръщам я в проза. Макар че понякога много ми харесва да „изнея“ един стих – да се предам само на мелодията и така да произлезе смисълът. Ако го подчерта-

ваш с актьорски средства, а той е изведен от поета чрез ритъма, ще заблудиш зрителя.

Ана Топалджикова: Представа за театъра, която можеш да наречеш „моя театър“?

Владимир Пенев: Свързана е с любим мой филм – „Рашомон“. Началото на филма е снимано в една градина – Каменната градина в Киото. Когато преди години бях в Монреал, попаднах в тяхната голяма ботаническа градина, в която се намират модели на много известни градини от света. Там видях Каменната градина – в тази каменна дзен-градина няма нищо живо. Намира се във вътрешен двор, ограден от четирите страни с бели стени. Застлана е с гребни сиви камъчета, а върху тях са разпръснати, на пръв поглед хаотично, тринайсет големи камъка. Всяка сутрин монасите от манастира, в който се намира тази градина, очертават с големи дървени гребла концентрични кръгове около всеки камък. Те напомнят застинали вълни. Три от стените имат процеп и от всеки процеп може да се видят дванайсет камъка. Винаги един остава скрит. Видимото не винаги изчерпва истината за нещата.

Ана Топалджикова: Работил си с едни от най-добрите режисьори на нашия театър. Ако сведем до няколко думи това, което е оставило у теб най-силно впечатление от съвместната ви работа, кое е то?

Владимир Пенев: Маргарита Младенова и Иван Добчев обикновено ме натоваарват с някаква отговорност – започвам да чувствам, че нося отговорност за цялото представление, независимо какъв ми е ангажиментът в не-

Фотограф Иво Хаджикимшев

Владимир Пенеv (Ричард) в „Любовникът“ – Х. Пинтър, реж. Д. Шпатова, Театър „София“, 2004/05

го. Докато с Явор Гърдев изминавам целия процес свободно, negliжирано. И Все пак неусетно със своя поглед той ме въвлеча в посоката, която иска. Деси Шпатова разчита на това, което артистът достига под нейно ръководство. Провокира ме аз да търся, но без да е агресивна, тя самата знае какво търсим. Повечето от тях работят с мен с респект, не ми се налага да си извоювам позиция и това улеснява нещата.

Ана Топалджикова: А в киното? Какъв е пътят ти там?

Владимир Пенеv: Играх Христо Смирненски в „Поетът и дяволът“, режисьор беше Иван Росеноv. Обявиха филма за провал, и то най-вече защото аз съм лош артист, не ставам за кино. От 82-ра, десет години след това не ме бяха викали за кино. Междувре-

менно много снимах в телевизията, но там не е същото. Като погледна назад филмите, които са снимани в този период, не съжалявам, че съм изпуснал нещо. През 92-ра Людмил Тодоров, който навремето беше асистент в „Поетът и дяволът“, ме извика за една много хубава роля във филма си „Приятелите на Емилия“. Той беше изграден от няколко миниатюри, моята се казваше „Бердяев“. Беше голямо удоволствие за мен да се снимам в този филм. Оттам нататък кинорежисьорите, стари и млади – свалиха от мен карантината.

Ана Топалджикова: Какво харесваш в театъра, който можем да гледаме тук в момента?

Владимир Пенеv: В момента съм на тема „Хъшове“, защото е едно от малкото представления, които гледам със сърцето си. Участвам емоционално в

него, не се чувствам принуден да го анализирам. Иначе често ми се случва, докато гледам спектакли, да се занимавам с въпроса „Какво иска да ми каже?“. „Хъшове“ не ми даде минута покой. От този сезон харесвам и „Пухеният“.

Ана Топалджикова: Доста си пътувал в чужбина, какво ти хареса в театъра там?

Владимир Пенев: Първото, за което се сещам, е едно представление на Пина Бауш, което гледах в Авиньон – „Миячът на прозорци“, ако не се лъжа. Велик театър. А също „Мъжът, който“ на Питър Брук в Париж. Постановката на Брук беше по действителни случаи – хора, при които има проблем, но няма диагноза, не е указана болест. От-

съствие на режисура, няма агресия върху актьора, няма режисьорски хватки. Само актьорите, мизансцен и звуци. Голо, чисто, истинско. А при Пина Бауш беше колажен театър, отделни епизоди в различни театрални стилове – пантомима, монолози, данс-театър... мозайка, която гради някакво действие, някакъв общ живот. Формално ги обединява уж случайното преминаване на един актьор през сцената – по най-абсурден начин се явява ту със ски, ту отрупан с рози и пр. В един от епизодите сценографията беше една оргонна купчина, като хълм от изкуствени червени рози. Докато една азиатка танцуваше, някаква роза се откъсна от върха и понесена от вятъра (играе-

Владимир Пенев (Тригорин) в „Чайка“ – А. П. Чехов, реж. Г. Стоев, МГТ „Зад канала“, 2004/05

ше се на открито в папския дворец), полетя плавно в диагонал към момичето. Накрая се разпиля цялата купчина с рози, беше много красиво. Първата част завършваше с 40–50 гуши, събрали и насядали шахматно в две-три редици. Един от тях беше изправен и им задаваше елементарни движения, които всички повтарят. Но ефектът от изпълнението на тези елементарни движения от много хора едновременно променяше значението – надхвърляше онова, което някой прави сам и изведнъж ставаше значително, могъщо. Страхотно впечатляващо беше – започна като екзерсис и достигна космическо измерение.

Това, което най-много ми въздейства, е нещо, което е недоизказано, така че да не стига своя собствен максимум. Това дава много свобода, много възможности. Не че съм против перфекционизма, но той затваря нещата в определена рамка. А все ми се иска да има повече пространство за фантазията.

Ана Топалджикова: Като съм започнала да те връщам назад, хайде да не е само във времето, а и в самия процес на работа. Към началото – текстът. В кой от текстовете си се чувствал най-добре?

Владимир Пенев: Абсолютно спонтанно ти отговарям – нямах проблеми с „Нирвана“ – нито със запаметяването, нито с това да търся някакъв смисъл. Всичко беше някак си готово в главата ми. „Любовникът“ също ми е лесен текст, нямам нужда от допълнителен анализ. Има текстове, с които лесно се справям, и други, които просто не ми се събират в устата.

Ана Топалджикова: А как се зареждаш?

Владимир Пенев: Имам малка градинка пред къщи. Садя гръвчета, цветя. Ей така се опитвам да се почистя – ума, душата си. Заедно с това и част от общото пространство. Ако правим това, поемаме част от общата отговорност за нашия общ живот. Може би така той може да бъде и по-хубав?